

پیدا چوونه و هیکی

کتیبه‌کھی ماموستا محمدی مه‌لا کریم

له‌هەر ساغکردنه‌وهی دیوانی حاجی

فائیزی مه‌لا به‌کر

دوو سنی مانگ به‌رله مال ناوایی کردنی سانی ۱۹۸۹، له‌دمزگای روشنبیری و بلاوکردنه‌وهی کوردی، کتیبه‌کی ماموستا محمدی مه‌لا کریم، به‌ناوی .
(هم‌گاویکی تر به‌ریگادا به‌رمو ساغکردنه‌وهی دیوانی حاجی قادری کویی) که‌وته نیو جیهانی کتیبان.
ماموستا له‌م کتیبه‌ی دا هه‌ونی داوه دا‌کوکی له‌و ئال و گوڤ کردانه بکا که‌له کاتی سه‌ره‌رشتی کردنی چاپی چواره‌می دیوانی حاجی و به‌پشت به‌ستن به‌ کومه‌نی دسنووس و روژنامه‌و کوفار، کردوونی.

له‌ شادی و مک‌ صه‌فی شایی له‌ کئیو که‌ژ نه‌زهار
هه‌ژا به‌خه‌له‌متی کولگوون و که‌وته رقص سه‌ما
که‌له تیگسته‌کھی شاره‌زاو میران دا «هه‌زار» بووه‌و ماموستا محمدی مه‌لا
کریم به‌ گویره‌ی دهنسووسه‌کانی یه‌که‌م و دووه‌م و گوڤاری دیاری
کوردستان و به‌به‌لگه‌ی نه‌وه که «نه‌گه‌ر (هه‌ژا) نه‌بی و (هه‌زار) بی، که‌واته
(بولبول)، مه‌عنای نیوه به‌یته‌که ته‌واو نابی» - هه‌نگاویکی تر .. ل ۲۸ -
گوڤیویه، ده‌لیم :
(هه‌زار) مکه‌ی شاره‌زاو میران باشتره، به‌لام نه‌ک به‌ مه‌عنای (هه‌زار) =

نه‌وه‌ی گومانی تی‌دا نی‌به‌ نه‌ویه که‌ ماموستا یه‌که‌م جار له‌ریگای
سه‌ره‌رشتی چاپی تازه‌ی دیوانی حاجی و، دواچار له‌ ریگای نووسینی
نه‌م کتیبه‌ی خزمه‌تیکی گه‌وره‌ی دیوانی حاجی کردووه‌و که‌له‌به‌ریکی
گه‌وره‌ی بواری ساغکردنه‌وهی نه‌و دیوانه‌ی گرتووه‌منیش، له‌گه‌ل ناواتی
سه‌ره‌وتن و به‌رده‌وامی زیاترم بو ماموستا، ریگام به‌خوم دا، له
ریگای پیدا چوونه‌وهی کتیبه‌کھی دا، گه‌رچی دلنیاشم که‌توزی نه‌و
ناشکینم، بکه‌ومه کوتانه‌وهی ریگای ساغکردنه‌وهی شیعره‌کانی حاجی .
له‌باره‌ی (هه‌ژا) ی (ب، ل ۳۲) ی:

بولبول) ، به لنگو به معنای (هزار)ی ژماره . له حاله دا پېوښتیمان نابې به (و) ی عه تف که ماموستا به بو چوونی خوی داین او بو بو پارسه نگی کیسی شیواو (و) ی سی یه می (کولگون) قرتینز اووه .

له باره ی نه و میش که له کوتایې نووسینې سر نه م به یته نووسیویه «من پینشتریش لام و ابووه نیستایش هر لام وایه حاجی قادر وشه ی (شایی) یش له و نیوه به یته دا هر به (شادی) نووسیویه ، هم بو راگرتنی جیناسه که و ، هم له بهر نه و میش که (شایی) به وشه له (شادی) یوه هاتووه به معنایش هر (شادی) ده لیم :

جا بو (شادی) یه که (شایی) نه بووی ، به م جوړه جیناسه که یش ده سگر دمې و له دیالیکتی کوینی ولاتی (حاجی) یش نریک ده که وینه وه له و هریمه (نه و منده م شایی پی هات .) و (شایی به خو - مه غرور) باوه نه مو ، (شایی) له جینی (شادی - خوئی) هاتووه : (حاجی) ده لې : سه راپا بی غم و (شا) بوون) - ب ۶ ، ل ۹۱ - به لام (شادی) به معنای (شایی) - هه لپه رکتی نه بیستراوه .

له باره ی (سی له سهران) ی (ب ۷ ، ل ۲۲) ی :

خرینگ و هوری قولینگ و قه تاری سی له سهران دمینت و کهو دمفریت و شهین چریکه دمکا

یشه وه که نووسیویه «له نیوه ی یه که می نه م به یته هه لپه کی تریش هه یه له یادم جووه له کاتی له چاپدانی دیوانه که دا راستی که مه وه ، نه و میش له وشه ی (سی له سهران) یه که راسته که ی (سی له سهران) هه - ههنگاو یکی تر ... ل ۴۰ - ده لیم : ده بوو ماموستا به لنگه ی راستی (سی له سهران) ی نووسییا ، راسته به رینوسی کون هه ردوکیان وک یه که دهنوسران ، به لام نیمه که یه کیکیان په سند بکه ین و نه ویدیکه یان بخرینه لاهه دمې به لنگه بینکمان به دسته و مې من له (سی له سهران) معنایه کی وام هه لنه کراند بو نیره بگونجی (سی) : جوړه قازینکی کویوی یه .

له باره ی «دووباره ی» ی (ب ۲۳ ، ل ۲۴) ی :

له گورگه لوورو ، چه په ی سه گ ، له قاره قاری بزین
له عه کسی دمگی دووباره ی که دینه وه له چیا

یشه وه که له تیکسته که ی شارمزاو میران دا (دووباره) بووه ماموستا به گویره ی ده سنووسه کانی یه که م و دووم گو قاری (دیاری کوردستان) و ، به به لنگه ی «پېوښتی گه یانندی معنا به بوختی و بزراگرتنی سه نگی نیوه به یته که» - ههنگاو یکی تر ... ل ۴۲ - ده لیم به ش به حالی نه وه که (دووباره ی) معنا به بوختی دمگه یینی پیچه وانه که ی راسته و (دووباره) بوخته تر معنا ده گه یینی ، چونکه به گویره ی تیکسته هه لپه زاردمگی ماموستا (ی) هکه دمگه ریته وه بو قاره قاری بزین ، واته : له عه کسی دمگی دووباره - دهنگدانه وه ی بزین له چیاو شاخ که چی به گویره ی تیکستی دووباره - دهنگدانه وکه به ره هایې دمینینه ووه دهنگدانه وه ی گورگه لوورو چه په ی سه گ قاره ی بزین و تاد ، دمگه ریته وه ، نه ک تنیا قاره ی بزین جا بو نه م یان باشترو بوخته تر نی یه ! به ش به حالی راگرتنی کیشی به یته که یش ، ده لیم : ماموستا له کوتایې نووسینې سر نه م به یته ی (و) ی دوومی (دووباره ی) به هه له داناهه ، ده لې : لیرمدا نه بی به یه ک (و) بی نه گینا نیوه به یته که له نگ نه بی - ههنگاو یکی تر ... ل ۴۲ - چاکه (و) کیشی به یته که له نگ بکا ، چون راگرتنی سه نگ دمینته به لنگه ی راستی (ی) ی (دووباره ی) که بوته هوی هه لپه ی (و) ی دووم !

له باره ی (بوونه) ی (ب ۵ ، ل ۴۲) :

به بازولفی که له رزی تابه تابوو ، له گهل له رزو له گهل تا بوونه هه متا

یشه وه نووسیویه : «له تیکسته که ی شارمزاو میراندا : بوته» راستکردنه وه : به گویره ی ده سنووسی یه که م به لنگه ی راستی هاوتایی له نیوان دوو شتا نه بی و به یه ک شت ناکری ، ههنگاو یکی تر ... ل ۵۸ - به لې : هاوتایی له نیوان دوو شتا نه بی و (بوته) یش بی دوو شته که هر هه یه که م (زولف) مو دووم (له رزوتا) بو معنا و وردمکاری و ته وری یه کاری به یته که یش هر (بوته) دمگونجی ، چونکه معنای به یته که ، وک من تینی دمگم ، به م جوړه یه : زولفی یارکه به (با) له رایه ووه به هوی له رانه وکه داوداوو تال تال بوو - تا نیره معنای نیوه ی یه که مه و نیوه ی دوومیش دوو معنا

دمبه خشی ، یه که میان : زولفی یار به شینوه ی سه رو له گهل له رزو تالی هینانی بینه رانی (بوته) هه متا ، هر له رایه و بینه ران له رزو تایان لیدی و نه خوش دمکون وک نه وه نه فسوون و جادوویان لیکرابی . دووم میان :

زولفی یار نه و منده نهم و خاورو ناویشمینه به کزهباییکی هیواش
دهله ریته ووه تال تال و داو داو نه بی جا که کزه بایش هه ردم هه لدمکات و

هميشه يي يه ، له رانه مو تال تال بووني زولفي ياريش بوته
هميشه يي يو . له گه ل له رانه مو تال تال بوونا هاوتايه نه مو ، که باس
باسي زولف بي دمي نه و بيته فاعيلي (بوته) له باره ي (بو) ي (ب ٦
له باره ي (بو) ي (ب ٦ ل ٤٢ ي)

موتالاي دوری زولفهيني موسهلسل نه و مندم کردوه ليم بو به سهودا

پته وده . که له تيکسته که ي شارمزاو ميران دا (بوو) بووو ماموستا به پي
بو جروني خزي و به لگه ي نه و که مادم عه تفي (بو = بووه) کراوه ته سر
(کردوه) . نه بي (بو = بووه) بي نه ک (بوو) ، گوريويه ، دلميم : پيشه کی
عه تفي (بو) (بووه) يا (بوو) ، به چي کراوه ته سر (کردوه) و ، بو ؟ نه و ي
من تي گه ي سوم ، عه تف و شتي والغيوان داني يو (ليم بوو به سهودا
نه نجامي فيعلي يه که مه که زور موتالا کردني زولفهيني موسهلسله .
نه مو ، من نه م زانيوه (بووه) بکريته (بو) ته نيا (بووه) ده کريته (بووه) ،

هر وک (بووه ته ده کريته (بوته) هر وه ها ، نه گه ر (بو) (بووه) نه ک (بوو)
بي ، له رووي زمانه زمانه واني يه وه ، چ پيويستيمان به (به) ي پيش
(سهورا) ناسي ، (ليم بووه سهودا) کورد بي بي کي ره وانه و بي گري و گزله ،
که (به) يه که هيه (بوو به سهودا) يه فاعيله که پيشي موتالا کردنه . دياره
ماموستا خويشي هستي به لاوازي و نامو يي رسته ي (ليم بوو به سهودا) ي
کردوه ، بويه نووسيويه (به بو جروني تايه تي نيستايشم که له هيچ
ده سوو نيکا پالپشتيکم بو نه دوزيوته وه ، لام وايه «ليم بوو به سهودا
نه بي ليم بوته سهودا بي . و ابزانم له حالي ده سک و تني بالپشتيش
هر بوو به سهودا) راستره ، چونکه (بوته) وک ماموستايش له
لاهره (٦٣) ي کتيبه که ي دا گو تويوه ، ديالکتی کو يي ني يه .
له باره ي (چي) ي (ب ٦ ل ٤٦ ي)

اني مه پرسه مه سئله ي نوقته ي دم و مووي که مهر

مووشکافه ، بو و عه ي باس پهری و جين چي دهکا

پشه وه ، نووسيويه : (له تيکسته که ي شارمزاو ميراندا «جيني دهکا)
راستکردنه وه : به گوريه ي دهنووسي يه که م به لگه ي راستي : حاجي قادر
نه و يي دمي يار له بچو کيد او که مري له باريکيدا به نه بوو بشوبه يني
و نه ئي : يه کيکي وردی وک نه بوو عه لي سينا - نيين سينا - ف - باس شتي
نادياري وک پهری و چونکه چاک نه کاو ساغ نه کاته وه) - ههنگاويکي ترل
٦٣ - ماموستا هر نه منده ي نووسيويه که نه مه عنا ته و او ده دا به

دسته وه ، نه به کاري به لگه ي راستي (چي) ييش دي دهبوو هر نه و ي
بکرديايه به لگه که نووسيويه «هاوچوري سنووري دوا وشه له هه موو
به يته کانا که به (... ي دهکا) دوايي دين وا پيويست نه کا
له ميشدا (باسي پهری و جين چي دهکا) بي (... نه مه ناواو ، له بهر نه و ميش
که تا نيستا نه بيستراوه (حاجي) ته نانه ت به ده گه نيش دوو وشه ي
کرمانجي سهروو ، به تايه ت له غه زمله کاني دا ، به کاري يني ، که (چي دهکا)
ي کرمانجي سهروو نه بي و له نه ومله وه (چي دهکا) بووي به هه له کرا بيته
(چي) .

له شيوه نووسي يني کون بو هونه نواندني خو شنووسي نوقته کاني (ج) و
(ي) ي (چي) يان له شيوه ي سي کوچکه داد منا .

له باره ي (مه ه) ي (ب ١ ل ٤٩ ي)

که توفاني سروشکم که و ته غه وغا ،

به مه ماهي گوتي : (يا حافظ الله)

پشه وه ، نووسيويه «نه م به يته له تيکسته که ي شارمزاو ميراندا هه له يه کی
تيا بوو له گه ل نه و ميشا که به پي مه عنا ي به يته که و به گوريه ي دهنووسي
يه که م دهنو شيانم کردبوو راستي که مه وه ، له ياد م چوو له چاهه که يشدا
ماوه ته وه .

نويش وشه ي (مه ه) که نه بوو بمکرديايه به (ما) چونکه حاجي قادر
نه يه و ي بي : که فرميسکم لافاوي کرد ، لافاوه که ي نه و منده زور بوو ماسي
که له ناو ناو نه و ي و له ناو ناتري ، ترساو پي و تن خوا بتان پاريزي له م
ناوه . که واته وشه که نه بي (ما) بي به مه عنا (نيمه) و (مه ه) که مانگه له م
شوينه دا هيچ مه عنا يه که نابه خشي - ههنگاويکي تر ... ل ٦٨ - نه مه ي
خويند ته وه راي ماموستا بوو ، به لاي منه وه هر (مه ه) که په سندرته ،
چونکه له ودا موباله غه زياتره و حاجي ده ئي : له گه ل سه رکردني لافاوو
سنيلاوي سروشکم ، ماسي نيو دهر يايان هاواريان له هلساو بانگيان کرده
مانگي ناسمانان : ورياي خوت به و خوا بتباريزي له م لافاوو سيلاره که
ناوا توندوبه خورو زوره له وانه يه تويش ، نه ک هر ته نيا خه لکی سه رکزي
زه مين ، بخنکيني نه مه نه گه ر (ما) ي پيشنيا کراوي ماموستا بي ، دمي
دان به ودا بنين که به کاره يني (ما) له جياتي (مه) ي ديالکتی کو يي
ته نيا بو زهرورته شي ره .

له باره ي (ته دبيري) ي (ب ١ ل ٥٢ ي)

دل هيلاکي نازته باغه مزه ته دبيري نه کا

هر دمي بمری مه گه ر خه للاق ته دبيري نه کا

پشه وه ، نووسيويه «له تيکسته که ي شارمزاو ميراندا «ته گيري»
راستکردنه وه :

به گوريه ي دهنووسي يه که م به لگه ي راستي : «ته گير» وشه يه کی
ناوخه لکی هه ندي ناوچه ي کورده واري يه و . ريبازي شيعري کلاسيکي

عەرموزیی کوردی واپۆیست ئەکا (تەدبیر) بێ، سەرەرای ئەوە
 کە دیالێکتی ناوچەیی کۆبیە نیشتمانی حاجی قادریش (تەدبیر) -
 ھەنگاویکی تر ... ٧٠ - بە ئێ! (تەدبیر) لە گەل ریبازی شیعری کلاسیکی
 و ئاستی خویندەواری حاجی دەگونجێ. ئەمە شتیکی براوتەرە. بە لām
 بەچی بۆمان دەچەسپێ کە (تەدبیر) دیالێکتی ناوچەیی کۆبیە یە؟ من لەو
 برۆایە دام ھەموو ناوچەیی کۆبیە سەردەمی حاجی و، بگرە ئیستایش ،
 مەلایەکی مەلای چاک نەبێ، نە ی گوتوو (تەدبیر). لە بارەیی (حالە) ی
 (ب ٢، ل ٥٩) ی

حالە نەقدینەییە، موستەقبەل و ماضی پەشمە،

بێ ئەمەل صەرفی مەکە سیم و زەری فورصەتی خۆت

یشەوہ کە لە تیکستەکی شارمزاو میران دا (حال) بووو، مامۆستا
 بە گۆنرەیی دەسنووسی یەکەم و بە بەلگەیی ئەوە کە «مەعنا ی بەیتە کە و
 راکرتنی سەنگی نیوہ بەیتە کە کە ئەگەر وەک تیکستەکی شارمزاو میران
 بێ لە نگ ئەبێ» ھەنگاویکی تر ... ل ٨٤ - گۆریویە، : دەلیم نازانم (حال)
 نەقدینەییە) لە رووی مەعناوہ چ ناریکی یەکی تێدایە : لە کوردی دا رستەیی
 لەم جوړە زۆرن بۆ نمونە : حازر لە قەرز چاکترە، مال لە نەخۆشخانە
 خۆشترە، ئەگەر بۆ مەعنا (٥) پۆیوست با، دەبوو بلین (حازرە) و (مالە) !
 ئەوہش کە سەنگی بەیتە کە پۆیوستی پێیەتی، نابیتە بەلگەیی دانان و
 پارێزگاری ئێکردنی چونکە خۆینەر، بە ناچارایی ، بۆ دەرباز بوون لە
 (ئیلیقیانوسساکیینەین) سووکە بزۆین دەخاتە سەر (ل) مەکو دەبیتە
 پارسەنگی لەنگی بەیتە کە لە بارەیی (نەکەیی) ی (ب ٤، ل ٥٩) ی

من بە پەیفام و بە قاصید (موتەسەللی) نابم

تا کو بانگم نەکەییە بارمگەھی حەزرمتی خۆت

یشەوہ، کە لە تیکستەکی شارمزاو میران دا (نەکەنە) بووو، مامۆستا بە
 گۆنرەیی دەسنووسی یەکەم و ، بەلگەیی ئەوە کە شاعیر «باسی خۆی ئەکا و
 لە گەل یار ئەدوێ و رووی دەم ئەکاتە ئەو، سەرەرای ئەوە کە دیار نییە
 ضەمیری جەمعی (نەکەنە) بۆکی ئەگەر پێتەرە، - ھەنگاویکی تر ... ل ٨٥
 - گۆریویە ، دەلیم : بەر لەوہی پالہشتی یەکیک لە دوو تیکستی (نەکەیی) و
 (نەکەنە) یەکەم، لە رووی مەعناوہ ھەردوو تیکستە کە دەگونجین .

بە لām کامیان گونجاوترە ؟ بە لای مەنوە (نەکەنە) گونجاوترە جا قسە لە گەل
 کراو یاریی ، کە تاکە ئەو کاتە بەزاراوەیی حوجرە وەک (إنا اعطيناک) میو
 بۆ ریز ئێنان تاک بە کومەل دانراوہ یا ضەمیری (نەکەنە) بگێرینەوہ بۆ
 (پەیفام) و (قاصید) واتە تا پەیفام و قاصیدەکان بانگی بارەگای
 حەزرمتی خۆت نەکەن، نا حەسیمیەوہ من (نەکەنە) م بەم مەعنا ی ،
 بەلاوہ، پەسندترە، چونکە خاوەن بارمگا و حەزرمت خۆیان، یەکسەر ،
 بانگی خەلک ناکن، بە لکوو دەست و پێی پەيامیان رادەگەیین .

لە بارەیی (دەھەژاوە) ی (ب ٤، ل ٦٠) ی

و مکو و دەریایە نەسیمی سەحەری سەبزی می گول

پینکەوہ مەو ج و حوبابی دەھەژاوە دەبزووت

یشەوہ کە نووسیویە : «لە تیکستەکی شارمزاو میراندا : «دەھەژاوە» .

راستکردنەوہ : بە گۆنرەیی دەسنووسی یەکەم . بەلگەیی راستی : مەعنا ی نیوہ
 بەیتە کە ، پۆیوستی ھاو جۆریی فیعل مەعطوف (دەبزووت) و فیعلی
 مەعطوفەرە لە یەمی (دەھەژاوە) ، چونکە ئەبێ یا یەکەم دەھەژاوی ی یا
 دووم (دەبزووتەوہ) بێ، ناشکری دووم (دەبزووتەوہ) بێ، کە واتە یەکەم
 (دەھەژاوە) وە ، - ھەنگاویکی تر ... ل ٨٧ - دەلیم : ئەوہی پۆیوستە کە
 نیوان مەعطوف و مەعطوفەرە لە یەمی دابینی بوونی پێوہندی یەو بۆ
 پێوہندیش ئەوہندە بەسە کە ھەردوو فیعلی (دەبزووت) و (دەھەژاوە) لە
 ئەصلی (بزوتن و جوولان) یەک دەگرنەوہ، دیارە پێوہندی نیوان دوو شت
 و ھاو جۆرییان زور لە یەک جیان ئەمەو لە رووی مەعنا ی شەوہ (دەھەژاوە)
 بە لا غەت و موبالغەیی زیاترە لە (دەھەژاوە) ، چونکە (ھەژان) دووبارە
 بوونەوہی (بزوتن) و (ھەژانەوہ) ییش واتە دووبارە بوونەوہی (ھەژان)
 دیارە ئەمەیش لە گەل شەپۆلدانی بەردەوامی دەریاو شیناورد زیاتر
 دەگونجێ عەتفە کە ییش لە ھەردوو حال دا، ھەر عەتفی عاصمە بۆ سەر
 خاص .

لە نیوہی یەکەمی ئەم بەیتە دوو ھەلەیی زەقی دی ھەن، وادیارە تانیستا ،
 بیریان ئێ نەکراوتەرە، یۆیە بە پۆیوست زانی سوود لە ھەلکەوت وەرگرم و
 راستیان بکەمەوہ دا کوکی کردن لە راستیشیان ھەل دەگرم بۆ کاتی کە
 بۆم بلوئ ئەو پەراویزانەیی بەم دوابی یە بەسەر دیوانی حاجی یەوہ
 نووسیومن ، بخەمە بەر نیگای وردبینتان .

ئەمەیش راستکردوہی نیوہ بەیتە کە یە :

و مکو و دەریا بە نەسیمی سەحەری، سەبزو گول

لە بارەیی نیوہی یەکەمی (ب ١، ل ٦٥) ی :

(حاجی) وەک دل تو بەگریە بە شوینی مەکەوہ

ئاسکیکە بە بەزین و بە ھەرا نا پەتە گیر

یشەوہ کە نووسیویە «ئەمە ئەو تیکستەیی شارمزاو میرانە کە لە چاپی
 دیوانە کە ییشدا دەسکاری نەکراوہ، بە لām لە دەسنووسی یەکەمدا نیوہی
 یەکەمی بەیتە کە بەم جوړەیی :

حاجی وەک پەیکی دل و گریە بە شوینی مەکەوہ

ئیمە ئیستا ئەمەیی دەسنووسە کە مان لاپسە ندرتەر لە بەر زۆرتیری مەعنا ی
 و، لە بەر ئەوە کە لە (بە شوینی) دا بە گۆنرەیی ئەم ھیچ گیری و وەستانیک
 نابێ - ھەنگاویکی تر ... ل ٨٩ - دەلیم : لە وانە یە ئەم تیکستە یە
 دەسنووس بە ھۆی وشەیی (یەیکی) مەعنا ییکی زیاتر بە بەیتە کە بدات،
 بە لām (گریە کە وێنە شوین) کۆسی سەر رینگای پەسندکردنیەتی و،
 نەببستراوہ نەدیتراوہ نە گونجاوہ گریە بکە وێنە شوین شت ئەمە ئەگەر

عەتقی (گریه) بگریته سەر (پهیکی دل)، خو ئه‌گەر عەتقی بگریته سەر (دل) ، ئوا كيشه‌که قوولترو نافول‌تر ده‌بی ، دهنه (پهیکی گریه) یانی چی؟! ده‌بی (گورپه) بووبی (حاجی) له به‌یتی په‌که‌می لاپه‌ره ١٢٢ دا ده‌لی: (ئه‌ی دلی خه‌سته وه‌کوو گورپه به شویی مه‌که‌وه) ، (گریه) هه‌له‌ی نوسخه گره‌ه‌کان یاچاپه.

له‌باره‌ی (فیدای جوتیارتان بێ) ی (ب ٢، ل ٧١) ی:

فیدای جوتیارتان بێ حاته‌می ته‌ی

به قوریانی سه‌پانتان ئالی به‌رمه‌ک

پشه‌وه که نووسیبوه: «له تیکسته‌که‌ی شاره‌زاو میراندا «به‌فیدایی شوانتان».

راستکردنه‌وه: به‌گۆزیه‌ی ده‌سنووسی دوومه و سه‌په‌م. به‌لگه‌ی راستی هه‌رچه‌نده (شوانتان) بو ئه‌م شوینه له (جوتیارتان) به‌هێزتره چونکه جوتیار له‌وانه‌یه شتیکی بیی، به‌لام شوان هیچی نی‌یه، ئه‌ومنده هه‌یه که (فیدایی شوانتان) به‌ دوو ئیشباع بی‌دانه نیوه به‌یته‌که زۆر قورس ئه‌کا، - هه‌نگاوێکی تر ٩٤ - ده‌لیم: وه‌ک له‌وتاری (دیوانی حاجی قادری کۆبی و چه‌ند سه‌رنجیک) ی (کاروان) ی ژماره (٤٧) و، له وه‌لامی هه‌له‌سه‌نگاندنی ئه‌و و تاره‌م له‌لایه‌ن ماموستانه‌وه، گوتومه، (جوتیارتان) له‌به‌ران به‌ری (حاته‌می طه‌ی) دا ناگۆنجی، بۆیه یا ده‌بی تیکسته‌که‌ی (فیدای گاو و شوانتان ...) ی (گیوموکیانی په‌سند بکری، یا (به‌فیدایی شوانتان) ی تیکستی ده‌سنووسی شاره‌زاو و میران په‌سند بکری. ئه‌مه‌وه، ئه‌گەر ده‌سنووسی په‌که‌م و (دیاری کوردستان) ، که به‌قه‌ولی ماموستان، ئه‌م پارچه شیعریاتی دا تومارکراوه، (به‌فیدایی شوانتان) یان نووسی بێ ئه‌وا تیکستی ده‌سنووسی شاره‌زاو میران به‌هێزتر ده‌که‌ن.

له‌باره‌ی (باوچوودی) ی (ب ١، ل ٨١) ی:

دوووه‌ده‌ گوناھی هه‌یه خه‌لق باوچوودی که‌ریم

ئهمی که داویه ده‌یدا چ رازیقنه‌که که‌ریم!

پشه‌وه که نووسیبوه: «له تیکسته‌که‌ی شاره‌زاو میراندا «باوچوود» راستکردنه‌وه.

به‌گۆزیه‌ی ده‌سنووسی دوومه به‌لگه‌ی راستی: (باوچوودی) واته له‌گه‌ل بوونی ئه‌و گوناها نه‌بشداو، ئه‌و وه‌میری (ی) بو (گوناها) ئه‌گه‌ر ته‌وه‌وه پنیوسته‌وه ئه‌گەر نه‌بی (باوچوود) هیچ مه‌عنایه‌ک نابه‌خشی سه‌ره‌رای ئه‌وه که نه‌بوونی تا راده‌یه‌ک نیوه به‌یته‌که له‌سه‌ر زمان قورس ئه‌کا، هه‌نگاوێکی تر ١٠٩ - ده‌لیم: که وه‌میر پنیوست بێ ، ده‌بی وه‌میری جه‌م بێ ، چونکه گوناهاکان دوووه‌دن وه‌میری موفه‌دی (باوچوودی) یان بو نایی، ده‌بی (باوچوودیان) بێ که ئه‌مه‌یش له‌گه‌ل کیشی شیعه‌ره‌که ریک نایی بۆیه ده‌بی (باوچوود) بێ بو مه‌عنا به‌خشینی: مه‌عنا (له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا) ی ماموستانه‌وه (که‌چی) یا

(ئینستایش) بپر به‌ پنیستی به‌تی ، واته خه‌ک ئه‌و هه‌موو تاوان و گوناها به‌ی هه‌یه ، که‌چی ، یانئینستایش ، که‌ریم ئه‌وه‌ی داویه هه‌ر ده‌یدا ... ئه‌وه‌یش که (باوچوود) به‌یته‌که له‌سه‌ر زمان قورس ئه‌کا، نابینته به‌لگه‌ی راستی (باوچوودی) ، چونکه هه‌ر چۆنی بێ توژی قورسی ، ئه‌گەر هه‌یشی ، له هه‌له‌ی وه‌ک یه‌ک نه‌بوونی وه‌میر مه‌رجه‌ع باشته‌وه بۆیه‌یش ده‌لیم : (ئه‌گه‌ر هه‌یشی) چونکه لێرده‌دا و ابزانم، قورسی به‌کی ئه‌وتۆ له ئارادا نی‌یه‌وه ئه‌مه‌یش که به‌هۆی زیاد کردنی (ی) بێ (باوچوودی) هاتۆته سه‌ر کیشی به‌یته‌که به‌له‌ده‌س دانێ (و) ی دوومه‌ی (دوووه‌ده) له‌ده‌ست ده‌مچنی که‌واته، کورد گوتنه‌ی، که‌س له که‌س .

له‌باره‌ی (گه‌ر مردوون) ی (ب ٢، ل ٨٥) ی:

وارینگه‌تان ده‌به‌سری عیلاتی جاف و بلباس

گه‌ر مردوون له‌گه‌رمین مه‌منووه‌ بچه‌ کونستان

پشه‌وه که له‌تیکسته‌ده‌سنووسه‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (که) و (مردوبن) ن. ماموستانه‌وه به‌گۆزیه‌ی ده‌سنووسی په‌که‌م، په‌که‌م و ، به‌گۆزیه‌ی پارچه به‌یازیک، دوومه‌ی گۆزیه‌وه

ده‌لیم: ده‌بوو ماموستانه‌وه رده‌وه‌ش هه‌ر دوو وشه‌کانی به‌گۆزیه‌ی پارچه به‌یازکه راست بکردایه‌ته‌وه (ئه‌گه‌ر مردوون) ی نووسیبا ، چونکه له (گه‌ر مردوون) ی تیکستی په‌سندکراوی ماموستانه‌وه ده‌س هینانی بره‌هه‌ی ده‌بی بۆریکی چکۆلانه‌ بخریته سەر (و) ی دوومه‌ی نازانم بو ئه‌و بۆره ، ئه‌گه‌ر چکۆله‌یشه ، ئه‌ومنده قورسه‌ کاری ناچارایی نه‌بی مرۆ بۆی هه‌لناگیري، بۆیه که‌یشه خوینه‌ران زۆر به‌یان پارێزگاریی ئی‌ناکه‌ن.

له‌باره‌ی (ماون) ی (ب ٦، ل ٨٦) ی:

رۆفی وه‌کوو به‌نی موون که‌س پشیمان بێ نه‌به‌ستنی

که‌وتوونه داوی خویمان، سه‌رگه‌شته‌ ماون و چه‌یران

پشه‌وه، که له‌تیکسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (ماون) هه‌و ماموستانه‌وه به‌گۆزیه‌ی ده‌سنووسی په‌که‌م و به‌لگه‌ی ئه‌وه‌که «بوونی ئه‌و (و) ی عه‌تفه بو دروستی مه‌عنا ی رسته‌که‌وه بو له‌سه‌ر زمان ره‌وانی نیوه به‌یته‌که‌یش پنیوسته‌وه» گۆزیه‌یه - هه‌نگاوێکی تر ١١٥ - ده‌لیم: به‌ش به‌حالی مه‌عنا دروستی رسته‌که‌ به‌بی (و) ی عه‌تفیش مه‌عناکه دروسته، به‌لکوو باشتر وایه بێ (و) بێ، چونکه عه‌تقی ته‌فسیر پنیوستی به‌ ئه‌دات نی‌یه.

به‌ش به‌حالی ره‌وانی نیوه به‌یته‌که‌یش ، دیاره (ماون چه‌یران) له‌سه‌ر زمان ریکه‌وه به‌لای منه‌وه له (ماون و چه‌یران) له بارتروه، کیشی به‌یتیش ته‌واوه، که‌وابی (و) هه‌که زیاده.

له‌باره‌ی (کوندبه‌وو و جوغه‌ده) و (دۆمان) ی (ب ٤، ٩٢) ی:

سه‌راو ئه‌یوانیان ئینستا که‌لاوه‌ی کوندبه‌وو و جوغه‌ده

ئه‌گه‌ر مه‌یدان و دیوانه سه‌راپا بوویته جینی دۆمان

پیشهوه، که له تیکستی شارهزاو میران دا (کوندو دالاشه) و (دومان) بوون و، ماموستا (کوندهبوو) ی به گوێرهی دهننوسی یه کهم و گوڤاری (ژین) و، (جوغده) ی به گوێرهی دهننوسی چوارهم و به لگه ی نه وکه «کوندهبوو» (جوغده) گونجاوتره برمه عناتره به تاییه تی که (کوند) هیچ نییه - ههنگاوێکی تر ... ل ۱۲۸ - په سندرکدوون و، (دومان) یشی به گوێرهی دهننوسی یه کهم و به لگه ی نه وکه (مهیدان) بو روم دهن نادا که حوکمیان کردوه، بو (دوم) باشتره کلأشی تیا بگن، - ههنگاوێکی تر ... ل ۱۲۸ - ههلبزاردوه، جا له ناستی به لگه ی ههلبزاردنی (کونده بوو جوغده) دهلمیم: بو (کوندهبوو جوغده) که وهک ماموستا خویشی له پهراویژدا نووسیهوه، ههردووکی یهک شتن، گونجا و ترو برمه عناتره، له (کوند و دالاشه) که دوویانده تی ویرانهیی و گوشت خورن له وانه یه هوی په سندرکدنه که ی ماموستا ته نیا هه ر بو خه لاس بوون له (کوند) بوویی، که به رای نه م هیچ نییه! به لام له هه لویو دور به ری که (کۆین) یش دهگرێتهوه (کوند) به کار دهبرنی و له هه رهنگه کانی (خال) و (مه آباد) یش، تو مارکراوه.

نه م، که (کوند) په سندرک، دهینی (کوندهبوو) بنووسری، چونکه له (کۆینی) ی ولاتی (حاجی) (کوند) و (کوندهبوو) و (کوندهبوو) گوتراوه (کوندهبوو) چش له وهی نه بیستراوه، له حالی به دوا دا هاتنی (و) عه تف، وهک له به یته که دا، له پرووی شه کل و ته له ففوز کردنیشه وه ناقول و قورسه . سهیری نووسینه وهی نه م وشه یه له چاهی تازه ی دیوانی حاجی و کتیبه ی ماموستادا، بکه، چون بوه موار کردنی شه کل سی (و) ی به دوا یه کدا هاتوو (و) ی عه تف، که به پنی رینوسی کوردی له تهک وشه ی پش خوی دهنووسری، وهک وشه یه کی سه به خۆ مامله تی له که ل کراوه له نیوان مه عطوف و مه عطوفو عه له یه ی دا دانراوه .:

له باره ی هه لویژدنی (دومان) به سه ر (رومان) یش دا، دهلمیم: که روم حوکمران بوون و له دیوان دانیشتون، هه له به ت پنیوستیان به له شکرک یه بووه بو پاریزگاری و به ردهوامی حوکمرانی و توقاندن و داگیرکردنی زیاتر دیاره له شکرک یش پنیوستی به (مهیدان) ه، (دوم) ی به سه زمان مال و که رهسته ی باری دووگه ری بوژو بوژوه به (۲۰) مال (مهیدان) یهک پرناکه ن و، به یه که وه یش ناگه رین تا له مهیدان نه بی جیگه یان نه بی ت چاکه ماموستا، له پهراویژ، که پراوه ته وه سه ر نه وکه (رومان) مه که راسته.

له باره ی (ناغه له تین) و (له ناخرا) ی (ب ۲، ل ۹۶) ی:

به حوققه بلزی یو له عبی زهمانه ناغه له تین

نه مینسته پنی دهکهنین و له ناخرا دهگرین

پیشهوه که نووسیهوه: «له تیکسته که ی شارهزاو میراندا «ناخه له تین» و «له ناخیری» راستگردنه وه: بهش به حالی جیاوازی یه کهم به گوێره ی

دهسنوسی یه کهم و، بهش به حالی جیاوازی دووم ههردوو دهننوسی یه کهم و دووم به لگه ی راستی بهش به حالی جیاوازی یه کهم (ناغه له تین) دیالیکتی ناوچه ی کۆیه ی نیشتمانی حاجی قادره بهش به حالی جیاوازی دوومه یش (له ناخیری) به پنی گراماتیکی زمانی کوردی هه له یه و یا نه بی بووتری (ناخیری) یا بووتری له (ناخرا) ههنگاوێکی تر ... ل ۱۲۲ - دهلمیم: بهش به حالی جیاوازی یه کهم، نیمه له سه زمانه به ره وه ی به ته نگ دوزینه وه چه سپاندنی دیالیکته وه بین، به دهنگ بردنه وه سه ره یه کی ته وای مه عنای به یته که وه بین، چونکه به یته که به و جوژه که له چاپی تازه ی دیوانی حاجی دا هاتوه، مه عنا به دهسته وه ناداو گرانی ناخیری کاران پشسه ی پیای غه له تاوه، نهک نه غه له تاو بویه ده بی بو راست کردنه وه ی نه م به یته سوود له چاپی سی می می دیوانی حاجی و مرگین زینوه به یته که به م جوژه بنووسینه وه: (به حوققه بلزی و له عبی زهمانه، نا غه له تین) واته: نانا نیمه غه له تین، که به حوققه بلزی و له عبی زهمانه پی دهکهنین راسته! نیستا پی دهکهنین، به لام له ناخیری دا دهگرین نه مه و، نه گه ر به نه بوونی (و) ی دوا ی (پنی دهکهنین) و تووشی له نگه کیش نه بین نه بوونی باشتره.

بهش به حالی په سندرکدنی (له ناخرا) به سه ر (له ناخیری) یش دا، دهلمیم: نه م یان به پنی گراماتیکی زمانی کوردی هه له بی، یانا، له ولاتی کۆین و دور به ری باوه گوتراوه. له فولکلوردا هاتوه (... له ناخیری هه ری خومی) و خاله (تایه ر توفیق) یش، خوا لئی خوشیی، له ناخیری نازیمیه کی نزا له به کرۆکان دهکاو دهلی: «... له ناخیری سانی رهنج به خه ساری!» حاجی قادر بو خویشی له به ی تیکی دا دهلی:

نه م هه موو زوله ی ره قیب کردی له ناخیر دوله برم

مائی ناوایی! به ماچی لئوی توله ی کردمه وه

له باره ی (زیری زهمین) ی (ب ۴، ل ۹۷) ی:

له قور بنیشه بلنی: قهوم و قیله هاواره

نه سیه ره (که یفی) له روما له محه بی زیری زهمین

پیشه وه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (ژیری) بووه ماموستا به گوێره ی دهننوسی دووم و به به لگه ی نه وکه «له شیعری کلاسیکی عه رووژی کوریدا (زیر زهمین) و تراوه نهک (زیر زهمین) گوژیویه، دهلی. به لی! (زیر زهمین) وهک زاراوه نیستایش و له ناخاوتنی ناساییش دا، نهک هه ر له شیعری کلاسیکی کوردی، به کار دهبرنی، به لام که زاراوه که مان به هینانی (ی) بی نیژافه ی دوا ی (زیر) له یه که هه لوه شاندا، و ابزانم، هیچ شتیک ریی نه ومان لی ناگرنی که زیاتر وشه که به لای کوریدا پینین و (زیر) بکه ین به (زیر) نه مه و، نه وه یش که ماموستا له لاپه ره ۵۹ ی کتیبه ی داو، له کاتی دا کوکی کردنی له راستی (دندان) و هه له بی (دندان)، نووسیه وه: «(دندان) یش وهک (دندان) راسته.

به لأم وشه یه کی فارسی زهقی وک (دهندان) تا ئیسته له کوردیدا نه بيسراوه نه گهر کورد نه یشلن (ددان) یا (دان) و فارسی یه که به کاربیتنی، نه و نه دهی دهسکاری نه کا له گهل سروشتی زمانه که ی خویا بگونجی...، ههروهها نه وهیش که له په راویزی ژماره یه کی لاپه ره ۱۰۲ نا نووسیویه : «گه ئی وشه ی فارسی یه که هاترونه ته شیعری کوردی یه وه جوړه دهسکاری یه که هه رکراون» پشتگیری رایه که م دهکن.

له باره ی (چهن) و (دهگرین) ی (ب ۷، ل ۹۷) ی :

حه زین و دهره می ئه م شماره زوری بنگانه ن

له حه سمرتی عه جه با شماره زوری چهن دهگرین

یشه وه که له تیکسته که ی شماره زاو میران دا (چون نه گرین) بووه ماموستا به گویره ی دهسنووسی دووه م به به لگه ی نه وه که (چهن دهگرین) له رووی مه عناهه زور دمو له مه ندره، چونکه (چون نه گرین) به لگه بو نه سلی گریانه که دینیتته وه، به لأم له (چهن دهگرین) دا نه سلی گریانه که سه لیتراوه به جی یه، باس باسی نه ندازه که یه تی» - ههنگاوکی تر ... ل ۱۲۶ - ده لیم: من وام به لاهه په سندتره که (چون) مکه ی تیکستی شماره زاو میران و (دهگرین) ی دهسنووسی دووه م به به که وه دابندرین و (چون) دهگرین) بنووسری، به م جوړه سه رباری چهن دایه تی (الکمیة) که زیمنه ن ودهس دی، (چونایه تی) (الکیفیة) شمان دهسگیر دهبی.

له باره ی (عاقلی) (به یتی ۶، ل ۹۹) :

ئه دیب و عاقلی له م به حره وک (تری بنگوم)

گه لیکتی وون بووه (حاجی) ومچاکه لینی دهرچین

یشه وه که له تیکسته که ی شماره زاو میران دا (عاقلی) بووه و ماموستا به گویره ی دهسنووسی یه که م دووه م به به لگه ی (راگرتتی سهنگی نیوه به یته که) گوړپویه، ده لیم: به لگه که ره وایه، به لأم (ی) ه که چ کاره یه؟! بو راناوو نیزافه و نیسه بت ناشی، بزوی نیش نی یه، که واته (هه له) نه بی هیچی دی بو نه ماوه. به لای منه وه، (عاملی) ی تیکستی شماره زاو میران و گیویی موکریانی راسته بو چارکردنی لهنگی سهنگی به یته که یه دهبی (وک) بگرینه وه سه ر دیالیکتی کوینی و (وهکی تری بن گوم) ی بنووسین.

له باره ی (که لکی) ی (ب ۷، ل ۱۰۲) ی :

زه مانی حال و سه رمایه ی به دونیکت نه بوو که لکی

له موسته قبل بلن (حاجی) له ماضی دا زه مانی بوو

یشه وه که نووسیویه «ئه م به یته هه له یه کی تریشی تیا یه له گهل نه وه میشدا که دهسنیشمانمان کردبوو بو راستکردنه وه، فه راموشمان کردووه راستی که یه وه.

ئه ویش وشه ی (که لکی) یه که نه بوو به گویره ی دهسنووسی یه که م و سیه م و به پینی ریپازی شیعری کلاسیکی عرووزی کوردی بیکه یین به (سوودی) - ههنگاوکی تر ... ل ۱۴۳ - ده لیم: ده لیم نه گهر به گویره ی ئه م

به لگه یه رهفتار بکین و گوئی به لایه نی دی نه دهین، دهبی هه رچی (که لکی) و دارپیزراوهکانی هه یه وک (به که ل دی ... و، که لکیان دهگرین...) بکه یینه (سوودی) و (به سووده) و (سوودی ئی وهردهگرین) که نه مه یه یاکنیش یاسه روا یا هوئی دیکه ریگه ی نادمن به ئی! راسته، زمانی نه دهبی و ریپازی شیعری سه رده می شاعیر دهبی بپاریزین، به لأم نه مه مانای نه وه نی یه هه ر وشه یی به رانبه ریکی باوی ریپازی شیعری کلاسیکی هه بی بیکه یین به م. ههروهها مه رچ نی یه شاعیری کلاسیکی واز له هه مه رو وشه باوو بلاوهکانی دیالیکتی ناوچه ی خوی بیتنی.

له کوئیایی په راویزی کوئیایی سه رئه م پارچه شیعره وه، دوا ی هه لسه نگانندی بوچوونهکانی ماموستایان مه لا جه میل پوژبه یانی و عه بدو پرره زاق بیمار له باره ی (به یتی ۱، ل ۱۰۹) ی :

فیدجومه و مکوو خانی روخی دولبه ری (حاجی)

دل په سته، دهسبادی هه سته مه لهرزه

یشه وه نووسیویه : «... له گهل هه موو نه مه یشدا، من هیشتا نه رهجه ی ئه م ته شبیه م بو ساغ بووه ته وه، نه پنه وندی نیوان نیوه ی یه که م و دووه می به یته که» - ههنگاوکی تر ... ل ۱۴۸ -

له بو چوونهکانی ماموستایان مه لا جه میل و عه بدو پرره زاق بیمار هه لسه نگانندیان له لایه ن ماموستا وه، واده رده که یی که به لای نه وانه وه دی (په ست) یا (به ست) له خالی روخی دل به ر چویندراوه، بو یه ماموستا به دهست ساغ کردنه وه ی وهجه ی شه به می نیوانیانه وه داماره، به لأم وک من له م به یته دهگم، ته شبیه ی دی په ست به خالی سه رگونای یار له نیوان دا نی یه، تا به دوا ی وهجه ی شه به دا بگرین، به لکوو ته شبیه که ته شبیه ی با ی صه بایه به خالی سه رگونای خرپنی یارو وهجه ی شه به له رزینه وه یه. واته با یی صه با دهخلیم! چیدی ناوا و مکوو خالی سه رگونای خرپنی یار له کاتی لارو له نجه کردنیدا، به نیواشی مه لهرزه، هه سته و نهختی توند هه لیکه، دلم زور په سته و پشووم سواره به با ییکی توند نه بی سی یه کانم پرنابن.

له باره ی (که مانه) ی (ب ۱، ل ۱۱۱) ی :

دالی قدم که نه لطفی عه سای گرت به ده سته وه

تیره که مانه، صهیدی جه وانیم نه به سته وه

یشه وه که له تیکسته که ی شماره زاو میران دا (که مانی) بووه، ماموستا به گویره ی دهسنووسی یه که م و به لگه ی : «مه عنای به یته که که بالایی پیری وک تیبی (د) چه ماوه ی شاعیری تیا شوبه یتراوه به (که وان) و، عاسای وک تیبی (۱) راستی دهستی تیا شوبه یتراوه به (تیر) گوړپویه، نهختی دواتریش نووسیویه : نه یشگونجی (تیره که مانی) بی و مه عنای به یته که وای ئی بیتته وه : هیشتا تیره که وانی راوی سه رده می جوانی و له زهت وهرگرتیم ناماده نه کردبوو، پیر بووم و بالایی وک تیبی (د) چه ماوه دار

عاسای وک تیبی (۱) راستی به دستوره گرت - ههنگاویکی تر ... ل ۱۴۹ - جابهش به حالی (کهمانه) و بهلگهکهی دهلمیم : نهو معنایه ی کردوویهتی بهبلگهکی راستی (کهمانه) هیچ شتیکی وای تیدا نابینری بو بهلگه بئی بو نهویش که نویسیویه (نیشگونجی تیرو کهمانی)، بی دهلمیم: دهینی هر (کهمانی) بی، چونکه نهگهر (کهمانه) بی معنای بهیتهکه ناوای لی دیت : کهبالای چهماوهی وک (د)م عسای راستی وک (۱)ی گرت دهستهوه نهو تیرو کهوانه - تاثیر مهعنای بهیتهکه ریکه ، بهلام نهوه که حاجی دهلی : (سهیدی جوانیم نهبهستهوه) لهگهلی ریک ناکوئی له سهر وشهی (هسته)ی (ب ۶، ل ۱۱۱)ی:

نهو نهورسهی نیجاریمی مسکینهکان دهکا

حهججابه گهرچی سهییده بهم خورج و ههستهوه

یشهوه، لهکاتی مهعنا لی دانهوهی ماموستا پراویزیکی نویسیویه لهبهشیکی دا دهلی : « لهوانهیشه وشهکه له بنههتا (دهستهوه) بووبی لهبهر نهوه که لهشیوه نویسینی کردیدی کوندا مهیدانی نهوه زوره (دهسته) و (هسته) بگورین بهیک، چونکه له نویسینی فارسی نامیزدا زور جار (ه) نهکوهیته پشت [راستهکهی پیش - ف] تیبی دریزکاری وک (سین) و لای بنیادهمی بی ناگا وک (د) ی لی دی.»
جا کهله شیوه نویسینی کون دا مهیدانی نهوه زورینی وشه بگورین بهیک، دهلمیم : پی دمچی لهبنههتا (خورج)یش (گورج) یاگورز) بووبی.

ههروهها (ههستهوه) یش، لهشیوه نویسینی کوندا، له (پینستهوه) نزیکتره، بویه دهلمیم : پی دمچی له جینی خوی دا (بهم گورجی - یاگورجه - پینستهوه) بووبی نهمو، شونیهکه داوای بهلگهکی نهوتو دهکا، که ههججاجیتی نهورسهکه نیسپات نهک سهیدایهتی بهیکه، ههججاجیتیش بهگورزو نامرازمکانی زمبرو زنگد و تواندن دمبی نهک بهتورمهگو جوړکی سوال کردن.

له باره ی (فیله) و (لینی لایده) ی (ب ۳، ل ۱۱۴)ی:

شیر و مکوو مووره له لای زولفی کهمهند نهاندازی

فیله مینشولهیه، لینی لایده، عهناقش مهگهسه

یشهوه که نویسیویه: «لهتیکستهکهی شارهزاو میراندا «فیل» و «لایدهکه».

راستکردنهوه: بهگوریهی دهسنوسی بهکهم. بهلگهکی راستی : بهش بهحالی جیاوازی بهکهم نهگهر (فیل) بی نیوه بهیتهکه لهنگه نهبی بهش بهحالی جیاوازی دووهمیش هیچ پیوستی بهک به (لابد) نییه، بهلام (لینی لایده) رستهکه جوانترو بههیزتر نهکا - ههنگاویکی تر ... ل ۱۵۷ - دهلمیم : بهش به حالی بهلگهکی راستکردنهوهی بهکهم، بو چارکردنی کیشی لهنگی بهیتهکه نهومنده بهسه که زمان لهسهر (ل) ی (فیل) نهختی گیر بکهین

تابینته دوو برگه، خو نهگهر له زمان گیرکردن سهروتر بچین و (۵) - فهتعه) بدهینه (ل) که، نهوا بههزی (لینی لایده) ی داووه لهوانهیه بیسهر وای لی تی بگا که ضهسیری (لینی) دهگهریتهوه بو (فیل) ، واته: (فیله، یامینشولهیه لینی لایدهو خوتی لی بیاریزه، کهچی راستی مهبهستی (حاجی) نهومیهلی: شیر ههچهند بههیزو شهزکهرو درندهیه، وک میرووله وایه لهئاست زولفی کهمهند ناسای یار ناتوانی لینی دهرجی، (فیل) یش بهههموو گهرهیی و گرانی خویهوه وک مینشولهی بچوک و سووکه، که نهمانه لهئاست زولفی یار ناواین، ههلبهته - (البته) (عهنقا)ی بالفندی نهفسانهییش، مهگهسه. کهواته (لابو دهکه) پر به پینستو جیگاکیه و (لینی لایده) ههلهیه.

لهباره ی (ویرانه)ی (ب ۷، ل ۱۱۴)ی:

بوومی ویرانه بهروژو سهگی نهو کویه بههشو

ههردوویکی خزمی یهکن (حاجی) بهبئی خزم و کهسه

یشهوه که لهتیکستهکهی شارهزاو میران دا (ویرانهیه) بووهو ماموستا به گوریهی دهسنوسی بهکهم راستی کردوتهوه، دهلمیم : بهلی ! (ویرانه به) راسته، به لا نهوه که له بهلگهکی راستکردنهوهکه دا گرتویه: «نهگهر وشهکه (ویرانهیه) بی دیار نابی کئی بههشو (بوومی ویرانه) و به روژ (سهگی کو) واته بهردهرگای یاره، بهلام نهگهر (ویرانهیه) بی رووی دم نهکاته کهسینک ... ههنگاویکی تر ... ل ۱۵۸ - وانییه، چونکه لهم حالهیش دا رستهکه ئیخباری یه ئینشائی وک (وریابه و نازابه) نییه تابلین رووی دم کراوته کهسینک تهنیا مهبهستی (حاجی) ، نیشاندانی بی کهسیی خویهتی.

لهباره ی (کاهیده میسل بهرگی) ی (ب ۲، ل ۱۱۶)ی

لهبهر نهوخیزی سهبزهی دموری لیوت

تهنم کاهیده میسل بهرگی کایه

یشهوه که له تیکستهکهی شارهزاو میران دا (کاهیده تيمسالی کایه) بووهو، ماموستا بهگوریهی دهسنوسی بهکهم و بهلگهکی (کاهیده میسل بهرگی کایه) مهبهستی شاعیر بو دهربرینی لاوازی لهشی زورباشترو وردتر دهردهبری تا (کاهیده تيمسالی کایه) ههنگاویکی تر ... ل ۱۵۹ - گوریهیه، دهلمیم: (بهرگی کایه) کئی دبووهو بیستویهو دهینی چی بی! تامه بهستی شاعیر بو دهربرینی لاوازی زور باشترو وردتر دهربرینی نهخیر! هر (کاهیده، تيمسالی کایه) کهی شارهزاو میران و گیویی موکریانی، راسته، واته تنم که بهرچاو واپی دهچی هیزو قورساییه هه بی وانییه، بهلگوو کاهید - لاوازو کلوله و وک پهیکهری به (کا) ناخنراو سووک و بی کیشه.

لهباره ی (عیشقه)ی (ب ۴، ل ۱۱۶)ی

تهببیم هاته بالینم وهای گوت :

دریغا دهردی عیشقه بی دموایه

یشهوه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (عیشقی) بووه ماموستا به گویزه دهسنووسی یه کهم و به لگه ی نهوه که: «نهگه (عیشقی) بی مه عنای نیوه بهیته که وای لی دیتهوه دهردی عیشق جوژی وایشی هیه که دهرمانی بیی، له کاتیکا که له جیهانی نه دهبیاتدا عیشق به دهردیکی بی دهرمان نه دریته قهلم و نه لین ته نانهت پی گه یشتنی یاریش چاری ناکا. گوریویه ههنگاوینکی تر ... ل ۱۵۹ دهلمیم: هیچ مهرج نی یه (دهردی عیشقی بی دها) مه عنای نهوه بی دهردی عیشق جوژیکی دیکه ی هیه چاری دهگری نهومتا خه لک ده لین (خوای ته وانا) که چی کهس مه بهستی نهوه نی یه بهم سیفته خواهی ناته وانا له مه بهست دوورخاته وه. چونکه لای خاوهن باوهران، جگه له خوا، خواییکی دی، نه ته وانا نه ناته وانا، نی یه، نه جوره سیفته تانه ته نیا بو دهرخستنی واقعین نه مه ناواو، بهش به حالی تیکستیکی راستیش دهلمیم: به لای منه وه تیکسته که ی خواهی خوشبوو (گیویی موکریانی)، که بهم جوره یه (دریغا! دهردی عیشقی بی دموایه) له هردوو تیکسته کانی ماموستایان شارهزاو میران و، ماموستا محمد، جوانتره، چونکه پزیشکی ژیر لهم حاله تانه دا یه کسه رو روویه روو به نه خوش نالی: نه خوشی یه کهت له چارکردن نایه، به لکوه به شیوه یه کی ناراسته و خواری دهگه بیینی.

له باره ی (خه میده) ی (پ ۱، ل ۱۱۷) ی

خه میده قامه تی داوی خه می توم

نه مه نده ی راسته (حاجی) بی ریایه

یشهوه، که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (خه میده ی) بووه ماموستا به گویزه دهسنووسی یه کهم و به به لگه ی نهوه که «شاعیر نه یه و ی بی من بالا چه ماوه ی تالی لول و چه ماوه ی زولفی توم نک به هوی بالای تالی زولفی لول و چه ماوه ی تووه چه ماوته وه چونکه نهوه هیچ مه عنایه ک نادا به دهسته وه» ههنگاوینکی تر ... ل ۱۶۱ گوریویه، دهلمیم رای ماموستا، مادهم دهسنووسه کان (قامه تی) یان نووسینی، ته واهه، به لام که ماموستایان شارهزاو میرانیش، ههلبهت له رووی دهسنووسیکه وه (خه میده ی) یان راگوزاوه ته وه، دهبی بهرله وه ی بریاری ههله بی (ی) که ی بدهمین، که به گویزه ی رینووسی کونیش دهنوسری، ئاوریک له راستی و ههله بی (قامه تی) بدهمین وه، که به رینووسی کون (قامت) دهنوسرا، دیاره نه (۴) پیته یش هه رومک بو (قامه تی) دهشی بو (قامت و) یش دهم دها، چونکه (و) ی عهتف کهم دهنوسرا جا من وای به راست دهرانم (قامه تی) ههله بی و، راستی یه که ی بهم جوره بووبی: (خه میده ی قامت و داوی خه می توم) واته: من بالا چه ماوه ی بالای بهرزو راست و زولفی لولی توم) دیاره به گویزه ی نهم خویندنه وه یه ی من بهیته که پر مه عناترو هویه کانی بالا چه مانه وه زیاتر دهمین تا (هو) یش زور بی، (هوکار) زورتر

دهبی.

له باره ی (له شهو روژی) ی (ب ۲، ل ۱۲۰) ی

نه سپی رمش و سپی به گره و، غار دمدن به تاو

ومک روژو شهو، دیاره له شهو روژو دهباته

یشهوه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (روژله شهو) بووه ماموستا به گویزه دهسنووسه کانی دووم و سی یه م و به به لگه ی «راگرتنی سهنگی نیوه بهیته که که نهگه (روژله شهو) بی له نگه نه بی» گوریویه، دهلمیم: به رای من هه (روژله شهو) ه

که ی شارهزاو میران رهوانترو په سندرتهو کوردانه تریشه، کورد له گفتوگوییان دا (فاعیل) پیش هه موو شتیکی تر دمه خن. بو سهنگ لهنگی نیوه بهیته که یش دیاره پاش و پیش بی کردنی وشه کان شتیکی و له کیشی نیوه بهیته که ناگورن، تابه شیومیک لهنگ و به یه کیکی دی لهنگه ی ته وای بی.

له باره ی (میرغوزاری) ی (ب ۴، ل ۱۲۰) ی

نه رگس له میرغوزار دهمانی به چی دهچی

بنواره ئاسمان له شهوا عه یینه ی نهوه

یشهوه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (میرغوزارا) بووه ماموستا به گویزه هه رسی دهسنووسه کانی یه کهم و دووم و سی یه م گوریویه و، بو به لگه ی راستکردنه وه یش نووسیه: «به لگه شک نابه م چونکه نهم جوره زهرفانه به (۱) و (دا) ی نیشانه ی زهرفایه تی و بی نه وانیشه وه نه بیزین لام وایه به لگه م هه ر پشت بهستن بووه به یه که وتنی هه رسی دهسنووسه که له نه بوونی نه و نه لفه دا به لام نیستا لام وایه راستتر نه وه بوو دستم لی نه دایه نه به. نهوه که بوونی (۱) لهم شویتانه دا زورتره له نه بوونی و، که میکیش نیوه، بهیته که به نه بوونی لهنگ نه بی، هه ر چند له حالی بوونیشیا نه بی زور به کورتی دهر بیری. دووریش نی یه راسته که ی (میرغوزاری) بووبی، واته میرغوزاری نه رگس» - ههنگاوینکی تر ... ل ۱۶۶.

منیش دهلمیم: که نیوه بهیته که به نه بوونی (۱) که میک لهنگ بیی و، له حالی بوونیشی دا ده بی به کورتی دهر بیری، واپی دهچی له نه ومله وه (میرغوزاری) بووبی، که دیالیکتی ناوچه ی کوبی یه و نووسه ره وه له کاتی نووسینه وه (ی) که ی له بیرچووبی.

بو نه وه یش که نووسیه: «دوریش نی یه راسته که ی (میرغوزاری) بووبی، واته میرغوزاری نه رگس»، دهلمیم: میرغوزار واته چیمه ن و سه وزایی جا نهگه شوینه که گولی زورتر بوو گولزار دهگوتری و نهگه نهگیشی زورتر بوو نهگسه جار دهگوتری ته شبیه که یش نهوه دهگه بیینی که (حاجی) له میرغوزار مه بهستی شوینیکه گیاو نه رگی لی روایی،

به لآم نيزگزی نه پنده زور نه بئ زال بئ به سهر گيايه كه دا ، چونكه (حاجي) شينايه تي و سهوزايه تي ميگه كه ي له ناسمان چواندوهو نيزگزمكانيشي له نه ستيره .

بويه (ميرغوزاري) نهرگس، كه دمكاته نهرگسه جار ، دوروهو ريني تي ناچن .

له باره ي به يتي ۶، ل ۱۲۰ ي

ميسلي شهراري كاغوزه سووتاوه عومرمان

رومي كه دفع بوو گري دل دفع ده بيه توه

يشه وه نووسيوه : « نه به يته له تيگسته كه ي شارهزاو ميراندا چون بوو هر وام هيشته وه ، له گه ل نه و هيش كه نيوه ي دووه مي له هر سي دهنوسوي يه كه م و دووم و سنيه مدا به جور يكي تره ، نه نيوه ي نيس تايه ييش هر چي له گه ل بكي له نكه » - ههنگاويكي تر ... ل ۱۶۷ - .

جا بو چاره كردني له نكي يه كه دلميم : دمكرني نيوه به يتي دووم به م جوړه بخوينينه وه : « رومي كه دفع بوو گري دل دفع ده بيه توه (دياره (گر) ييش له گه ل (شهرار) و (سوتار) ده گونجي نهك (گري) .

له باره ي (كوهنه) ي (ب ۴، ل ۱۲۸) ي .

ددان و مووي سهر ي و لك كوهنه پيران

نیشانه ي داوشان هلمورانه

يشه وه كه له تيگسته كه ي شارزاو ميران دا (كونه) بووه و ماموستا به گويهره ي دهنوسوي يه كه م و به به لگه ي «ريبازي شيعري كلاسيكي عروزي كو بي» كردوه تيه (كوهنه) دلميم : نازانم بو ته له ففوز كردن به م (ه) ني (كوه) نه پنده قورسه ! له بروايه دا نيم كه سنيك هه بي بلن له ته له ففوز كردني دا پشورسووارو هيلاك نابم دياره يه كه له مرجه سهرمكيه كاني فصاحت ي هر شاعري كيش به كار نه هيناني بيت وشه ي ناهه موارو قورس له پوي ته له ففوز هويه بويه من (كوهنه) ي ديالكتي كزيي ولاتي حاجي په سند ده كه م نه مو ، به پيوستي دمرانم ، كه نيشاره ت بو نه و هيش بكم كه ماموستا له زور جيگاي چاپي چواره مي (ديواني حاجي) دا به به لگه ي ديالكتي كزيي ولاتي حاجي (كون) ي كردوته (كهن) نه و هيش كاريكي چاك و په سنده ، به لآم كه (كهن) و (كون) به رينوسي كون هر به (كون) نووسرابن و له پوي كيشه و هيش هاوكيش بن ، ده بوو له سهر له بهري ديوانه كه دا (كهن) په سند كرابا ، تنيا له و حالانه دا نه بي كه (كون) بو سه روا ريكتري بي .

له باره ي (دروينه يه) ي (ب ۶، ل ۱۲۸) ي

به سهر چوو خهنتي سه بزي ، مژده نه ي دل

ده مي دروينه يه و خهران و دانه

يشه وه كه له تيگسته كه ي شارهزاو ميران دا (دروينه و) بووه و ماموستا به گويهره ي دهنوسوي يه كه م و به لگه ي نه وه كه «زور كردني خه به رمكاني

موبته دا جوانتره له نيشباعي واوي عهتفي (دروينه و) كردني به (دروينه و) گويويه ، دلميم : ماموستا (داوشانه و) ي تيگستي شارهزاو ميراني به يتي چواره مي هر نه م پارچه شيعره ي كردوته داوشان و) به به لگه ي نه وه كه «به يتي گراماتيكا ي زماني كردني له حالي عطفدا كه نه گه ر ضه ميرني بوو بگه ر يته وه بو سه مرجه ع ، به دوا مه عطفوه وه نه نووي و به ته نها نه و ضه مير هيش به سه بو به سسته وه ي تيكراي مه عطفوه كان به مرجه عه كه وه » - ههنگاويكي تر ... ل ۱۸۰ - جا به گويهره ي نه م به لگه يه ده بوو ماموستا (دروينه و) ي شارهزاو ميراني و لك خوي به يلابايه له باره ي (نووني) ي (ب ۸، ل ۱۲۸) ي .

له به يني زولف خال و نووني نه برو

به نه لفي قامه تي جاني جيهانه

به شه و مكه له تيگسته كه ي شارهزاو ميراندا (مووي) بووه (ماموستا به گويهره ي دهنوسوي يه كه م و به به لگه ي نه وه كه «له نيوه به يتي دووما بالاي يار شوبه ينراوه به (نهلف) ، دياره له نيوه ي يه كه ميشا بروي چه ماوه ي شوبه ينراوه به (نون) ، سه ره ياي نه وه كه (مووي نه برو) له م شوينه دا ته عبريكي زور ناشيرين و ناشاعيرانه يه و هيچ معنايشي ني به ، گويويه ، دلميم : (حاجي) ده يوي له دم و چاوي يار وشه ي (جان) وه دس بيني و هاتوه رولفي لولل خواردوي ياري له گه ل خالي سهر گوناي له (ج) و ، نه بروي له پتي (ن) چواندوه و نجا هاتوه له نيوان (ج) و (ن) دا (۱) بالاي به رزي ياري داناوه (جان - گيان) ي به به ر جيهان دا كردوه لره دا خريكه بلنم (حاجي) له (نالي) وه ستاترو دس رهنگين تر بووه ، چونكه نه م له :

له بت مي و قهدت نه لف و زولف چيم

ده زاني به م سيبانه تالبي چيم!

نه ركي ديار كردني نوقته كاني (ج) وه نه ستو نه گرتوه ، كه چي (حاجي) وه ستايانه (خالي) كردوته نوقته ي (ج) ، له وانه به نوقته ي (ن) ره مينه ي چاوياهر (خال) به لآم به ريگاي ته نازوع بي جا له نه نجامي ورد بوونه وه له به يته كه گه يشته نه و قه ناعه ته كه هر (مووي نه برو) كه ي شارهزاو ميران جوانتره ، چونكه حاجي كه ناوي (ج) نه بردوه و اباشه ناوي (ن) ييش راسته و خو نهايت و بو زيرمكي خوينه ر چي بينو به تايه ت كه له نيوه ي دووما به (جان) ي جيهان ريگاي دوزينه وه ياني بو ناسان و سانا كردوه .

له باره ي (وادمزانم) ي (ب ۶، ل ۱۳۲) ي

نه ي سه با يارم نه گه ر پسي له حالم پني بلن:

ما بوو تا نه و هقته هاتم وادمزانم مردوه

يشه وه كه له تيگسته كه ي شارهزاو ميران دا (وادمزانم) بووه و ماموستا به گويهره ي دهنوسوي يه كه م و به لگه ي نه وه كه «حاجي قادر مه به ستي

گینسی هر و رحمتی خویتی. لبعر نوره گیاندنی هروالی مهرگی
تله جهره و سینیسیه نریکتر بی زیتر بو نم شوینه دس نه‌دا،
گورپویه، دلمیم (وادمزانه) نم شوینله‌دا بلو نی‌یو، نامویه، که‌چی
(وابزانم) باوه بو نم شوینله‌میش هر نم دسر نه‌دا.

له‌بارهی (ته‌ققه‌ی) ی (ب ۲، ل ۱۲۴) ی

له‌به‌رقی رنگی شهروالی حمیا دامینی هه‌مانی

له‌ته‌ققه‌ی دنکی خلخالی له‌گه‌ردوون زوهره داملوه

یشه‌ره که له‌تیگسته‌که‌ی شارمزاو میران دا (شه‌ققه‌ی) بووه و ماموستا
به‌گورپویه هرسئ دسنوسه‌که‌و به‌لگه‌ی «بازنی دس که نه‌دن له‌یک
ته‌ققه‌یان ئی دی، شه‌قیان ئی نایه‌ت» گورپویه، دلمیم: راستگردنه‌وه‌که
نه‌واوه له‌جئیه، به‌لام حاجی که‌ی باسی بازنی دهستی کردووه؟! حاجی
له‌م به‌یتسه‌و به‌یتی دوا‌ی هر به‌دموری (شه‌روال) و (دامین) و (نال) و
(پانی به‌رز) دا هاتوو نه‌مه‌و، بازنی دوو دهست که‌م دهن له‌یک، به‌لکوو
خلخال که دوو حلقه‌ی نه‌ستوری زیریا زیون نافرته‌ی کورد بو جوانی
نه‌یکاته پیی، له‌کاتی رویشته‌دا دهن له‌یک و ته‌قیان ئی دی،

له‌بارهی مه‌عنای (ب ۴، ل ۱۴۰) ی

سالیکی ریخه‌ه‌گه‌ر شینخه‌ه‌گه‌ر میخه، له‌وی

شینخه‌هر کامی نه‌دا تا دمیری هر دهمیه

یشه‌ره که نووسیویه: «له‌ولاتی روم نوری شوین شتی بیس که‌وتبی و
بیس و بوخل بی، شینخ بی و میخ بی به‌شینخی داننن و نوری نه‌یداتی
ه‌ بیی نه‌به‌خشی تا نه‌مری به‌شینتی له‌قه‌لم نه‌دن» - هه‌نگاوئیکی تر... ل
۱۹۹ - دلمیم: وه‌ک دیاره له‌به‌یتسه‌که‌دا.

باسی شینت نه‌کراوه! (حاجی) وه‌ک من تیی گه‌یشتروم، ده‌یه‌وی بئێ: له
ولاتی (روم، هه‌مووی، به‌شینخ و ناشینخیه‌وه، هه‌تیوو هه‌تیوبازمه‌وسالیکی
ریخه، واته‌ریگای ریخ ده‌کوئی، له‌وی نه‌گه‌ر که‌سئ دس که‌وی (... نه‌دا)
نه‌وه‌شینخه‌و به‌شینخی دهمزان، چونکه‌ زور که‌مه‌ی که‌ی له‌وی دس که‌وی
نه‌دا، به‌لکوو تا دمیری هر (ده‌ده) یه.

له‌بارهی (دین و ده‌وله‌ت) ی (ب ۷، ل ۱۴۷) ی:

که‌نه‌فعیکت نه‌بی بو دین و ده‌وله‌ت

به‌من چی (نه‌ققشه‌به‌ند) ی یانه (مانی)

یشه‌ره که نووسیویه: «له‌تیگسته‌که‌ی شارمزاو میراندا: «نه‌بوو بو مولک
و میله‌ت».

راستگردنه‌وه: به‌گورپویه دسنوسه‌ی دووم به‌لگه‌ی راستی: زورتری
مه‌عنای به‌یتسه‌که‌ به‌گورپویه نه‌م تیگسته‌هه‌لبزارده‌یه‌ی نیمه له‌چاو
تیگسته‌که‌ی شارمزاو میراندا چونکه (دین) و (ده‌وله‌ت هه‌ردوو دنیا
نه‌گرنه‌وه، به‌لام (مولک) و (میله‌ت) هر یه‌ک دنیا نه‌گرنه‌وه» - هه‌نگاوئیکی
تر... ل ۲۰۵ - دلمیم چونکه کورد (ده‌وله‌ت) ی به‌مه‌عنا رامیاری به‌که‌ی

نه‌بووه، نایشینی مه‌به‌ستی ده‌وله‌تی روم بووبی، بویه من هر (مولک و
میله‌ت) هکه‌ی شارمزاو میران به‌باشتر دهمزان.

له‌بارهی (دوه‌ی) ی (ب ۱، ل ۱۵۶) ی

مه‌تنی کوتوبی نه‌م دووه‌با شه‌رحی کرابی

نیشکالی ره‌ووزی مه‌سه‌له‌ی قازی‌یی مابنی

یشه‌ره که له‌تیگسته‌که‌ی شارمزاو میران دا (ده‌ره) بووه ماموستا به
گورپویه دسنوسه‌ی به‌که‌م و دووم به‌به‌لگه‌ی نه‌وه که «نه‌م (دوه‌ی) واته
نه‌م دووکه‌سه که مه‌به‌ست ئی‌یان قازی شوینک و نافرته‌تیکی (مروه‌ت)
ناوه، که حاجی قادر نه‌م پارچه‌شیره‌ی بو‌لیدوانی روو داوئیکی نیوان
نه‌ی دوانه‌داناره. هه‌رچی (ده‌ره) یه‌هیچ مه‌عنایه‌کی دیار نابه‌خشی»
گورپویه، دلمیم: هر (ده‌ره) که‌ی شارمزاو میران باشتره بو‌مه‌عناکه‌یشتی
دیاره که حاجی مه‌عنای (ده‌ری مورادیفی (باب) ی مه‌به‌ست بووه که‌له
زووه‌کتیب دابش کراوه بو (کتیاب) و (باب) و (فصل) به‌تاییه‌تی
کتیبه‌کانی (فیقه) که قازی‌یه‌کان ده‌بی تی‌یان دا بسپورین. مه‌عنای
به‌یتسه‌که‌ ناوای ئی دیته‌وه: به‌ئی هر چند شتی نه‌م (ده‌ره) واته (باب) ی یا
بابه‌تی به‌یه‌ککه‌یشتی پی‌او ژنیک به‌ریگاییکی ناشه‌ری زور شه‌رحی
کراوه، نه‌مه‌مانای نه‌وه نی‌یه نیشکال و ره‌ووزی نه‌م دهره‌پنویستی به
شی‌گردنه‌وه نه‌ماوه نه‌مه‌تا نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ی:

خوت حاکمی نه‌م مه‌سه‌له‌یه‌که‌ی ده‌بی وایی

پیری و مکو تو «ماه» ی هه‌بی و ماکه‌ری گابی

په‌رده‌ی سه‌ر سامی له‌روو لانه‌دراوه.

له‌بارهی (به‌یتی ۵، ل ۱۵۶) ی:

(حاجی) ده‌ئی نه‌م میسه‌ره‌عه‌ته‌ریخی‌یه‌قازی

«إنصافی نیه، عاری چیه، مروتی گابی،

یشه‌ره دلمیم: نیوه به‌یتی دووم به‌شینوه نووسینی سه‌روو، وه‌ک ماموستا
خویشی نووسیویه «وا نه‌گه‌یه‌نی له ۱۲۸۵ ی هیجریدا و توویه‌تی که
نه‌کاته ۱۸۶۸ - ۱۸۶۹ ی میلادی، به‌لام من به‌سه‌ر لابه‌ریگئی (که‌مالی
صه‌رف) لای کاک مه‌لا موصلیحی مه‌لا عوسمانی زیوه نه‌م نیوه به‌یتسه‌به‌م
جوره‌بینیوه:

إنصافی نیه عاری چیه مروتی گابی)

به‌م جوره‌میژووی دانانی شیره‌که‌یا روودانی رووداومکه‌دمکه‌ویته‌به‌ر
سانی (۱۲۷۵) ی هه‌به‌رانبه‌ر به (۱۸۵۸ - ۱۸۵۹) ی زاپنی.

له‌بارهی (ویزانن) ی (ب ۲، ل ۱۷۱) ی:

له‌نه‌شئه‌ی دیدمی مه‌ستی هه‌موو مه‌یخانه و یرانن

هه‌موو که‌س به‌سته‌زوفناره له‌سه‌ودای زولفی تاتاری

یشه‌ره که له‌تیگسته‌که‌ی شارمزاو میران دا (ویزانه) بووه به‌گورپویه
دسنوسه‌کانی به‌که‌م و سئ‌یه‌م و به‌به‌لگه‌ی نه‌وه که «(هه‌موو مه‌یخانه)

مه‌عنای جمع نه‌گه‌یه‌نی و (ویرانن) له‌گه‌ل نه‌گونجی نه‌ک (ویرانه) «ماموستا کردوویه‌تی به (ویرانن) ، ده‌لیم : له‌وانه‌یه مه‌به‌ست له (هموو مه‌یخانه) سه‌رتاپای مه‌یخانه بی، نه‌و کاته (ویرانه) ری‌ک و پر به‌پینستی‌یه‌تی. نه‌مو، نه‌گه‌ر (هموو مه‌یخانه ویرانن) بی ده‌جی (هموو که‌س به‌سته زووناره) یش بگریته (... به‌سته زوونارن).

له باره‌ی (شوعاع و شه‌عشه‌ی میهری، نه‌شیعه‌و میشعه‌لی) ی (ب ۶ ل ۱۷۱) ی:

شوعاع و شه‌عشه‌ی میهری، نه‌شیعه‌و میشعه‌لی به‌دری

له سایه‌ی پرتوی رووته به‌قوربان نووری یا ناری

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (نه‌شیعه‌ی میهری گه‌ردوون و شوعاع و شه‌عشه‌ی) بووهو ماموستا به‌گویره‌ی ده‌سنووسی سی‌یه‌م گۆریویه‌و نووسیویه:

«به‌ش به‌جالی نیوه به‌یتی به‌که‌م له راستیدا چکه له متمانه کردنی زیاتر به‌ده‌سنووسیکی کۆن تا به‌ده‌سنووسیکی تازه به‌تایبه‌تی که ده‌سنووسه تازه‌که هه‌له‌ی زۆریشی تیایی، شتیکی نه‌وتۆم به‌ده‌سته‌وه نی‌یه ده‌سنووسه هه‌لاوێردمه‌که‌ی خۆمانی له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران بی به‌باشترو راستتر بزانم، ده‌لیم: راسته متمانه کردن به‌ده‌سنووسی کۆن زیاتره تا هی نوئی، به‌لام، له‌م نیوه به‌یته‌دا، تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران، که هه‌لبه‌ت له‌رووی ده‌سنووسیکی کۆن نووسراوته‌وه، په‌سندترو راستترو، به‌گویره‌ی تیگستی هه‌لبێزاردی ماموستا مه‌رجه‌ی دوو راناوی دوا‌ی (میهر) و (به‌در) دیارنن، که‌چی له تیگسته‌ شاره‌زاو میران د (ی) دوا‌ی (میهر) بو ئیزافه‌یه‌و هی دوا‌ی (به‌در) یش راناوو ده‌گه‌ریته‌وه بو (گه‌ردوون). نه‌مو، ماموستا باسی تیگستی ده‌سنووسی به‌که‌می لای خوی، که نه‌م پارچه‌ی شیعره له‌ویشدا هه‌یه، نه‌کردوه.

له باره‌ی (کاسه‌ک) ی (ب ۱، ل ۱۸۸) ی:

صوقی وه‌ک تیشنه‌ بوو له‌ زیگری هه‌تاو

صه‌د نوئیژی دمه‌دا به‌کاسه‌ک ئاو

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (کاسه‌یی) بووهو ماموستا به‌گویره‌ی ده‌سنووسه‌کانی به‌که‌م و دووم (ب) و به‌هه‌له‌ی نه‌وه که «(کاسه‌ک) دیالیکتی ناوچه‌ی کۆیه‌یه نه‌ک (کاسه‌یی)» گۆریویه، ده‌لیم: ده‌بوو بو زیاتر نزیک بوونه له دیالیکتی ناوچه‌که‌و بو راست کردنه‌وه‌ی کیشی به‌یته‌که (کاسه‌کی) بنووسرا‌یا‌یه.

له باره‌ی (به‌یتی) ی (ب ۴، ل ۱۸۹) ی:

یا وه‌کوو به‌یتی شیرن و فه‌ره‌اد

شیعری حاجی له‌ به‌رکرایه به‌یاد

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (تولثی) بووهو ماموستا به‌

گویره‌ی ده‌سنووسی به‌که‌م و به‌هه‌له‌ی نه‌وه که «به‌شیعری باسی (شیرین و فه‌ره‌اد) نه‌وتراوه (تولث) و له فولکۆری میلی کوردا به (به‌یت) ناوو بانگی رویشتووه» گۆریویه، ده‌لیم: (حاجی) یش نایه‌وی به‌ باسی شیرین و فه‌ره‌اد بلی (تولث) به‌هه‌له‌ی نه‌وه‌ی بلی: هه‌ر وه‌کوو شیرین و فه‌ره‌اد له‌به‌رده‌که‌ن نه‌گه‌ر وه‌ک تولثیکی شیرین فه‌ره‌اد به‌یتی (حاجی) تان له‌به‌ر بکردایه ئیستا ده‌بوونه صاحیبی جاه بویه (تولثی) باشترو په‌سندترو نه‌باره‌ی (نیو) ی (ب ۱، ل ۲۰۷) ی:

نه‌و زه‌مانی بوونه ئاردی نیو درک

پارمه‌ک نا‌کا دوو صه‌د جار بینه‌ک رک

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (نار) بووه و ماموستا به‌گویره‌ی ده‌سنووسی به‌که‌م و به‌هه‌له‌ی نه‌وه که «(نیو) له (نار) باوتره له دیالیکتی ناوچه‌ی کۆیه‌ی نیشتمانی حاجی قادردا» گۆریویه، ده‌لیم: (نار) دیالیکتی کۆیه‌یه، هه‌له‌که‌که که‌مینکی زۆر که‌می خویندهاران نه‌بی (نیو) به‌کار ناهینن له‌وانه‌یه حاجی نه‌گه‌ر (نیو) به‌کاره‌یتابن، وه‌ک زۆر وشه‌ی دیکی ناوچه‌ی موکریان، له نه‌جاسی مانه‌وه‌ی بو‌چهند سالیک، له‌و ناوچه‌یه بووبی.

له باره‌ی (سه‌بیدی قه‌وم و شینخی) ی (ب ۲، ل ۲۱۲) ی:

یه‌ک به‌یه‌ک حافیظی شه‌ریغه‌ت بوون

سه‌بیدی قه‌وم و شینخی میلیله‌ت بوون

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران د (سه‌بیدی شینخی قه‌وم و...) بووهو ماموستا به‌گویره‌ی ده‌سنووسی دووم و به‌هه‌له‌ی نه‌وه تابینه‌ت نیشاره‌ت بو‌وته‌ی (سید القوم خادمه‌م) و بو‌زاراوه‌ی (شیخ المله‌ة) گۆریویه، ده‌لیم: یه‌ک له‌بنا‌کانی په‌وانیژی و جوانکاری گوزاره‌یی شیعری کلاسیکی (له‌فف و نه‌شری مورته‌ت - پینچه‌و په‌حشه) به‌جا بو و ده‌س هینانی نه‌م جوانکاری به‌تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران په‌سندترو به‌گویره‌ی نه‌و تیگسته‌یه‌یش نیشاره‌ت کردن بو‌وته‌و زاراومه‌که له‌ده‌س ناچی.

له باره‌ی (شاعیریکه) ی (ب ۸، ل ۲۱۹) ی:

یه‌کی تریان (نه‌مین به‌گی) دزه‌یی

دزنی‌یه شاعیریکه جه‌ربه‌زه‌یی

یشه‌وه که له تیگسته‌که‌ی شاره‌زاو میران دا (شاعیریکی) بووهو ماموستا به‌گویره‌ی ده‌سنووسی دووم و به‌هه‌له‌ی نه‌وه که «نه‌گه‌ر (شاعیریکی) بوایه، نه‌بوو (جه‌ربه‌زه‌یه) یش بو‌وايه تا رسته‌که نه‌واوبی» گۆریویه، ده‌لیم: رینی تی ده‌چی (شاعیریکی) ش راست بی و (۵) ی دوا‌ی (جه‌ربه‌زه‌یی) بو‌زفرورمت لایرایی، هه‌ر وه‌کوو له (له‌به‌ر نه‌م نات‌ه‌بایی و کینه‌جویی) که ده‌بوو (جویی‌یه) بوایه، لایراوه.

له باره‌ی نه‌وه‌یش که نووسیویه: «ئیستا لام وایه هه‌له‌که له (شاعیریکی) دا نی‌یه و (شاعیریکی) راسته، به‌هه‌له‌ی (دزه‌یی) و (جه‌ربه‌زه‌یی) دایه‌و

راسته که بیان (دزمیه) و (جهره زمیه) به «به لگه یشی ئه وهیه که ئه گهر وانه بیی» که س گومانی بو ئه وه ناچی که ئه م شاعیره دزبوه، تا ئه ویش بلی: «دزنی یه» ده لیم : هه ر (دزمیه) و (جهره زمیه) راستن ، له بهر ئه م هویانه یه که م: (دزمیه) که ناوی هوزیکی کوردی نیشته جینی باشووری رۆژناوای هه ولێره، وشه یه کی سه ره کی یه بو ناسینی شاعیرو نابنی یاری له گه ل دا بکری دووم : راسته نووسینی کۆن مهیدانی هه له ئه دات، به لام (دزمیه) و (جهره زمیه) که دوو وشه ی سه روای به یتن ، ریی هه له تی که وتنیان دووره .

له باره ی (موتعه) ی (ب. ۷، ل ۲۲۷) ی:

یا نه ئیرانی یه که مه علومه

دا یکی موتعه، باوکی مه هوومه

یشه وه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (موتعه یه) بووه ماموستا به گویره ی گو قاری (دیاری کوردستان) و به به لگه ی ئه وه که «ئه گه ر (موتعه یه) بی نیوه به یته که له نگه ئه بی، مه گه ر (موتعه یه) به (موتعا یه) بخوینینه وه به پنی ئه م تیکسته هه لێژاردیه ی ئیمه ته نها خستنی سووکه ژیره (که سه ره) یه که ئه سه ر (ی) یه که می (دا یکی) نیوه به یته که راست ئه کاته وه» گو ریویه، ده لیم : جا خوینهر به جی بزانی وشه ی دوا ی وشه ی سه ره تای می سه ره له نگه تا له وشه ی سه ره تادا که لێرهدا (دا یکی) یه سووکه بزوین بخاته سه ر (ی) یه که م له وانیه زۆ به ی خوینهران، بو جار کردنی له نگه یه که، ئیشباع به (و) ی (موتعه) بدهن، بو ییکه من (موتعه یه) به باشتر دزمان.

له باره ی (که وته) ی (ب ۲، ل ۲۳۰) ی

له بی عاری هه موویان که وته یادم

رومووزی ئیبتیفاق و ئیبتیحادم

یشه ره که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (که وته) بووه ماموستا به گویره ی ده سنووسی یه که م و (رۆژی کورد) و (تیگه یشتنی راستی) و به به لگه ی ئه وه که «ئه وه ی که وتوته یادی حاجی، شه خسی عاقل نی یه تاسه رنج دانی مو فرهدو جه معی تیا پیویست بی و تیکرایش شه خسی ناعاقل شه میری مو فرهدی بو ئه گه ر یته وه که واته (که وته) یه و (که وته) نی یه» گو ریویه ، ده لیم : ماموستا له لاپه ره (۲۴۰) ی کتیه که ی دا، له باره ی (هه موو مه یخانه ویران)، که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (ویرانه) بووه ، نووسیه: (هه موومه یخانه) مه عنای جه مع ئه گه یه نی و (ویران) ی له گه ل ئه گونجی نه ک (ویرانه) .

ناشی، خوا نه خواسته، شوینی تیا له دهس دانی هوش، هوشدار بی !! ئه مه، من دوا ی بو دمچم له ئه ومله وه (که تنه یادی) دیالیکتی ناوچه ی کو بی بووبی، به هه ر هوییک بووبیته (که وته) و (که وته)

له باره ی (به یتی ۴ ، ل ۲۲۳) ی :

له بو تان تا به بان و سه رحه دی ره ی

له ئه ولاتر وه ها نووش بیته سه ر ده ی

یشه وه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا به م جو ره بووه :

له مه ولا پاکتان با بیته سه ر وه ی

له (بو تان) تا (به یات) و سه رحه دی (ره ی)

ماموستا به گویره ی رۆژنامه ی (تیگه یشتنی راستی) گو ریویه و به ئه مانه ته وه یش نووسیه : له راستیدا له رووی مه عناو دارشتنه وه شتیك شك نابم تیکسته هه لێژارده که ی خو می پی به باشتر بزنام له تیکسته که ی شارهزاو میران» ده لیم :

(ده با نووش بیته سه ر ده ی) له کاتیك ده گو تر ی که کاره ساتیک به سه ر نه چووبی، کاره ساتیکی گه وره تر رووبدات دیاره مه به سستی (حاجی) ش چه ند گه وه و پیرۆزه، که واته ده که که ی شارهزاو میران راست و گونجاوتره له باره ی ئه وه یش که ده ئی : «به رانبه رکی پی کردنی (بو تان) و (به بان) به جی تره له به رانبه رکی پی کردنی (بو تان) و (به یات)» ده لیم : حاجی ده یه وی هه موو کوردستان به یه که وه به سستی ، له بهر ئه وه یش (به یات) ولاته که فراوانتر ده کا، له (به بان) په سندنه ره .

له باره ی (بیینه یه که له ته علیمو) ی (ب ۵، ل ۲۳۳) ی:

بیینه یه که له ته علیم و له نووسین

جل و بهرگ و زوبان و ره سم و ئایین

یشه وه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (هه مووتان بینه یه که ده ستوور) بووه ماموستا به گویره ی گو قاری (رۆژی کورد) و به به لگه ی «گونجانی زیاتری له گه ل ره وتی به یتی پیشووی» گو ریویه، ده لیم : له به یتی پیشووتر (بینه ئه حباب) و (وه کوو شه خصیکی واحید بن له هه رباب) هاتوون جا ئه گه ر ره وتی به یتی پیشوو یا پیشووتر له بهر چاو بگرین ده بی (هه مووتان بینه یه که ده ستوور) ی شارهزاو میران په سندنه بکه یین .

له باره ی (یه کیکی بیته) ی (ب ۴، ل ۲۳۷) ی:

بو ئه میرانی غهیره ده بنه گزیر

نه ک له خو یان یه کیکی بیته ئه میر

یشه وه که له تیکسته که ی شارهزاو میران دا (یه کی بیته) بووه و ماموستا به گویره ی ده سنووسی یه که م که تیکسته که ی ئه و

«له دیالیکتی ناوچهی کویهی نیشتمانی حاجی یهوه نزیکتره تا تیکسته کهی شارمزاو میران و، زیاد له و میش تیکسته کهی ئەوان نیوه بهیته که له ننگ ئەکا» گۆریویه، دهلمیم: ئەم تیکسته ههلبژاردهیهی ماموستایش ههچهند کیشه کهی تهواوه، بهلام بههوی (ی) کوتایی (یهکیکی) که دهبوو (یان) ی راناوی کۆ بوایه، ئەویش کیش رینی ناداو، بههوی ئەوهی که بیته، لهوانهیه خوینهر بههلهی ئەودا ببا، که له چاوگی (هاتن) ه نهک (بوون)، ناریک و ناله باره من بوئهوه دهچم له ئەولهوه (یهکینک) یا (یهکهک ببیته) دیالیکتی ولاتی کویئی بوویی.

لهبارهی (فهخره کهی) (ب ۵، ل ۲۴۱) ی:

بوونه ئوستادی فارسی و تازی

تا گهیشتن به فهخره کهی رازی

یشهوه، دهلمیم: ئەم (کهی) یهی (فهخره کهی) جگه له پرکردنهوهی کهلینی (کووه) لادراوه کهی (تا کووی) شارمزاو میران، چ سودیکی دیکه نییه، بویه من (تا کووه) گهیشتن به فهخری رازی) خوالی خوشبوو (گنویی موکریانی) م لاپه سندرته.

لهبارهی (دانا) (ب ۷، ل ۲۴۲) ی:

عیباراتی (دهری) و (تازی) م نههینا

دهزانی مائی خومه مهردی دانا

یشهوه، دهلمیم: (بیتا) کهی تیکستی شارمزاو میران له ئەولهوه (ببینا) بووه بههله خویندر اوتهوه دیاره ئەمیش بو سهروای بهیته که گونجاوتره، به تاییهتی ئەگەر (نههینا) یش بکهینهوه (نههینا) دیالیکتی ولاتی کویئی.

لهبارهی (بهشهو) (ب ۲، ل ۲۴۴) ی:

سهرو ریشم سهرا پا بوته لوکه

بهشهو ههمرازمه پشمین و کوکه

یشهوه که له تیکسته کهی شارمزاو میران (شهوئی) بووه ماموستا به گویهره دهسنووسی یه کهم و بهلگهی ئەوهی «(بهشهو) واته (هه موو شهوئی)، بهلام (شهوئی) واته ئەم شهوی دئی» گۆریویه، دهلمیم: بهچی را دیاره (شهوئی) بهمعنای (ئهم شهوی دئی) یه! ئەمه قسه ییکه پئویستی به بهلگهی موقنیع هیه بهرای من (شهوئی) یه کهی شارمزاو

میران رهوانتره نامرزی (به) ی (بهشهو) یشمان له کۆل دادهگری.

لهبارهی (کویئی) (ب ۶، ل ۲۵۲) ی:

زهمانه تووشی دمردو غوربهتی کرد

غهمی کویئی په ریشانی هه مووی کرد

یشهوه، که له تیکسته کهی شارمزاو میران دا (کوییه) بووه ماموستا به گویهره دهسنووسی یه کهم و بهلگهی ئەوهی که خه لکی کویئی (کویئی) ئەلین نهک (کوییه)، گۆریویه، دهلمیم راسته، بهلام بو پاریزگاری کردن له معنای (غهمی کۆ) - کۆمهل، زۆرو، بو طیباقی تیوان (کۆ) و (په ریشان)، (کوییه) شارمزاو میران باشته.

له باره ی (زیر دهستی) (ب ۱، ل ۲۶۵) ی.

حالهتی زیر دهستی ههروایه

نوکهری کاری چاکی بوئایه

یشهوه، که له تیکسته کهی شارمزاو میران دا (زیر دهستی) بووه ماموستا به گویهره دهسنووسی یه کهم و بهلگهی (ریبازی شیعری کلاسیکی عهرووزی کوردی) گۆریویه، دهلمیم: نازانم بو دهبی به بیانوی ریبازی شیعری کلاسیکی سهروبوته لاکی زاراوهیه کی کۆن و به سهر زارانوه، بشکینین!

لهبارهی (بیخه نه) (ب ۲، چوارینی ۲، ل ۲۶۶) ی:

و مک سهفینه بگه ری بیخه نه بهر به حری قسه م

حهیفه و مک من له غه ربیی بمریت و نهتهوئی

یشهوه که له تیکسته کهی شارمزاو میران دا (بیخه ره) بووه ماموستا به گویهره دهسنووسی یه کهم و بهلگهی ئەوه که «رووی دهمی حاجی قادر له (رهفیقانی وهطهن) ه، له بهر ئەوه ئەبی (بیخه نه) بلێ که صیغه ی جهمه نهک (بیخه ره)» گۆریویه دهلمیم ئەمه وایه، بهلام چی له (بگه ری) و (نهتهوئی) بکهین تا ببینه جهمع! جا من وای به بهش دهزانم که (بیخه ره) بهسند بگری تا صیغه ی ئەمره کان ببینه ئەمری موخاته بی موفرده کیشه ی و مک یه که نه بوو نیشیان له گه ل (ئهی رهفیقان ...) له کوییتی دا، بخهینه بهر قاعیده ی (ئیلتیفات).

